

Pædagogisk vejl. til Nye nordlys for første

NYE NORDLYS

Nye Nordlys for første er en helstøbt antologi med ældre og nyere børnelitteratur. Tekstudvalget består af korte historier, eventyr, rim, remser og digte. Teksten er sat med små blokke, og de enkelte sider fremtræder i et overskueligt og behageligt layout krydret enten med originalillustrationer og Dorte Karrebæks glade streg.

Nye Nordlys for første er velegnet til selvstændig læsetræning, men kan også benyttes til fælles læsning i klassen.

Der er herunder udarbejdet spørgsmål til alle tekster i antologien. Spørgsmålene er inddelt i tre strategier: Før læsning, under læsning og efter læsning.

Eleverne kan arbejde individuelt, i grupper eller klassevis med opgaverne, der kan besvares såvel skriftligt som mundtligt.

Det kan anbefales at inddrage Cooperative Learning, når spørgsmålene besvares mundtligt.

Min fugl af Cecilie Eken

Før du læser

- Beskriv hvordan et menneske ser ud
- Beskriv hvad mennesker kan gøre
- Beskriv hvordan fugle ser ud
- Beskriv hvad fugle kan gøre

Læs, tænk og svar

- Hvad vil fuglen ikke?
- Hvad vil fuglen?
- Hvad får vi at vide om "fortælleren"?
- Hvordan ligner fuglen og fortælleren hinanden?
- Hvad sker der med fuglen i fremtiden?

Når du har læst

- Hvad tror du, der vil ske med fortælleren i fremtiden?
- Digt en lignende tekst om en hest eller en kat.

Cyklen af Cecilie Eken

Før du læser

- Tegn en cykel
- Fortæl eller skriv om, hvad man kan bruge en cykel til
- Fortæl eller skriv om, hvordan en god ven skal være

Læs, tænk og svar

- Hvem handler historien om?
- Hvad er specielt ved cyklen?
- Er historien virkelig eller er det fantasi?
- Hvorfor tror du, Rasmus kalder cyklen Ven?

Når du har læst

- Tegn et spændende sted i historien
- Forklar ordene: Jorden, stjerne, planet, komet, Månen og himlen

Kylle Rylle et folkeeventyr

Før du læser

- Ved du noget om eventyr?
- Lav en liste over eventyr I kender i klassen?
- Hvad får titlen "Kylle Rylle" dig til at tænke på?

Læs, tænk og svar

- Hvilke dyr nævnes i historien?
- Der er mange ting, som gentages i teksten – hvilke?
- Hvad mener du om de forskellige dyrs måde at være på?

Når du har læst

- Lav grupper og spil teksten som læseteater.
- Leg rundkredsfortælling ved at læreren siger en sætning til den første elev XX i rundkredsen. Denne elev gentager sætningen til den anden elev YY i rundkredsen, der spørger: "Hvem har sagt dig det, XX?" XX svarer: "Det har læreren". YY siger sætningen videre til den tredje elev i rundkredsen ZZ. ZZ spørger: "Hvem har sagt dig det, YY?" YY svarer: "Det har XX". Herefter spørger ZZ: "Hvem har sagt dig det YY?" osv.
Når eleverne har fundet ud af mønsteret, kan klassen opdeles i mindre grupper, der skiftes til at sætte en sætning i gang.

Frida af Karen Marie Guldager

Før du læser

- Hvad kommer du til at tænke på, når du hører ordet "øde"? Lav et tankekort.
- Fortæl om hvordan du mødte en god ven
- Hvad kan man gøre for at finde en ven?

Læs, tænk og svar

- Hvad hedder hovedpersonen og hvor bor hun?
- Hvad er hovedpersonens problem?
- Hvad gør Frida for at løse sit problem?
- Hvordan ender historien?

Når du har læst

- Kunne historien foregå i virkeligheden?
- Genfortæl historien ved at: tegne, dramatisere eller indtale på PC eller iPad

Per Prik af Karen Marie Guldager

Før du læser

- Fortæl om noget, du har svært ved.
- Find ud af om andre i klassen også har noget, de har svært ved.
- Hvordan har du det, hvis andre gør nar af dig?
- Hvornår kan du godt lide, at andre griner af dig?

Læs, tænk og svar

- Hvor foregår historien?
- Hvem er historiens hovedperson?
- Hvad er Per Priks problem?
- Hvad sker der, når de andre griner af Per?
- Hvordan løses Per's problem?
- Hvad synes du om læreren og Pers klassekammerater?
- Hvorfor er det en god måde Liva hjælper Per på?

Når du har læst

- Gå sammen to og to. Forestil jer, at den ene af jer ikke kan læse, hvad der står her: Se *en gul kat*. Lad den anden hjælpe med læsningen, på en god måde. Byt roller og forestil jer, at den ene ikke kan binde en sløjfe. Den anden hjælper, på en god måde.
- Hvad kunne du tænke dig, at kunne forvandle dig til – tegn og skriv?

Ib Basse Olsen af Hans Chr. Olsen

Før du læser

- Er du tilfreds med dit navn – eller ville du hellere hedde noget andet?
- Skriv en liste med navne, du synes er: flotte, sjove, grimme, gammeldags...
- Er det vigtigt, hvad man hedder?

Læs, tænk og svar

- Hvem er historiens hovedperson?
- Hvilke andre personer hører man om i historien?
- Hvad historiens problem?
- Hvorfor har rim stor betydning i denne historie?
- Hvad betyder: 1.a – de får pa?
- Hvordan er din klasses forhold til andre klasser på skolen?

Når du har læst

- Find på rim med forskellige navne
- Kom med et forslag til en anden slutning på historien. Fx hvordan de to klasser kunne blive gode venner.

Lottes forvandling af Aase Hauch og Erik Villum

Før du læser

- Synes du somme tider, at din far eller mor behandler dig forkert?
- Fortæl om en gang, du fik skæld ud.
- Tror du, der er forskel på, hvordan børn blev opdraget i gamle dage og nu?

Læs, tænk og svar

- Far og mor bliver vrede på Lotte fire gange i begyndelsen af historien. Kan du huske hvorfor?
- Kan du huske, hvordan far og mor reagerer de fire gange, de bliver sure på Lotte?
- Hvad sker der efter middagssøvnen?
- Er der forskel på den måde far og mor opdrager børn på og Lottes måde?
- Tror du historien foregår i nutiden eller i gamle dage?

Når du har læst

- Kom med forslag til, hvad forældre skal gøre hvis:
 - Barnet ikke vil i seng om aftenen
 - Barnet plager for at få slik eller legetøj, når man er ude at handle
 - Barnet ikke spiser pænt
 - Barnet slår eller driller sine venner eller søskende
- Digt en historie om et meget uartigt barn

Strit af Grethe Janus Herz

Før du læser

- Tegn din fars og mors børn – husk dig selv!
- Er der forskel på, at være ældst eller yngst i en søskendeflok?
- Kender du nogle historier, hvor det er den yngste, som klarer sig bedst?
(fx Gummitarzan, Orla Frøsnapper, Klods Hans, Askepot og mange andre eventyr..)

Læs, tænk og svar

- Fortæl om personerne i historien?
- Hvad er det Strit ikke må, fordi han er lille?
- Fortæl om episoden med hunden.
- Hvordan har Strit det undervejs i historien? Hvad bliver han ked af – og hvad gør ham glad?

Når du har læst

- Fortæl eller tegn en situation, hvor andre måtte noget, som du ikke måtte.
- Kender du en hund – eller flere? Hvordan har du det med hunde?

Drengen og den brune kuffert af Louis Jensen

Før du læser

- Tegn en kuffert
- Tegn ting, der kan være i en kuffert
- Hvad ved du om harer?

Læs, tænk og svar

- Hvordan er kufferten anderledes end de fleste andre kufferter?
- Hvordan er haren anderledes end de fleste andre harer?
- Hvad synes du om haren?
- Findes haren i historien i virkeligheden?
- Tror du, den der fortæller historien har en kuffert i virkeligheden?

Når du har læst

- Hvis din fantasi var en kuffert – hvad ville der så være i den? (Tegn)
- Digt teksten om. Læs eller genfortæl men med dine egne fantasier og forestillinger

Ægget af Kaj Juel Nielsen

Før du læser

- Hvad er et æg?
- Tænk på tre ting, som du ikke har lyst til at gøre – og tænk på tre ting, som du gerne vil gøre?
- Er der ting, som man kan være nødt til at gøre, selvom man ikke har lyst – hvilke?
- Har du oplevet at glæde dig til noget, som alligevel ikke blev til noget?

Læs, tænk og svar

- Hvad tænker du om teksten, allerede når du har læst første linje?
- Fortæl om personerne – og hvad du synes om dem?
- Tegn og/eller fortæl om de ting mor vil købe – i den rigtige rækkefølge.
- Hvad synes du om slutningen?

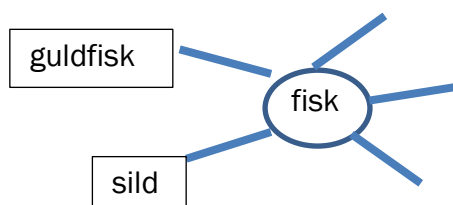
Når du har læst

- Kender du andre historier, der ligner denne? (Læs evt. "Konen med æggene" eller "Hvad fatter gør.." og sammenlign)
- Kan man lære noget af sådan en historie?

Blomsterdigte af Dorte Karrebæk

Før du læser

- Nævn eller skriv ti drengenavne og ti pigenavne?
- Hvorfor har mennesker navne?
- Tegn et musikinstrument – og få derefter nogle af dine klassekammerater til at gøre det samme. Har I tegnet det samme instrument? Sikkert ikke. Et musikinstrument kan jo være mange forskellige ting.
- En fisk kan også være mange forskellige ting. Hvilke navne kender du på fisk?
- Lav en tankekort med ordet fisk i midten og navne på fisk udenom?

- Lav et tankekort, hvor du skriver BLOMST i midten og blomsternavne omkring.

Læs, tænk og svar

MORGENFRUE

- Hvilken blomst handler digtet om?
- Morgenfrue er et sammensat ord. Hvilke to ord er sat sammen?

- Hvordan er sammenhængen mellem digtets titel og indhold?
- Hvordan kan man se, at teksten er en digt?
- Kan du finde rimene?

KLOKKEBLOMST

- Hvorfor tror du, denne blomst har fået navnet klokkeblomst?
- Kan du finde rimene?
- Hvad handler rimet om?
- Forklar forskellen på betydningen af ordet klokkeblomst og ordet kokkeblomst
- Forklar forskellen på stavemåden af de to ord

LØVETAND – MÆLKEBØTTE

- Løvetand og mælkebøtte er navnet på den samme blomst. Hvad kalder du den?
- Hvad mon hvert af de to navne betyder?
- Kan du finde rimene?
- Hvad er kaninen og digteren enige om?
- Hvorfor er mælkebøtten til nytte?

ÅKANDE

- Hvilke to ord er "åkande" sat sammen af?
- Lav en ordforklaring til de to ord? (Tegn eller skriv)
- Kan du finde rimordene?

SOLSIKKE

- Hvorfor mon ordet "solsikke" får digteren til at tænke på solen?
- Hvad kan du lide at lave, når solen skinner?
- Find rimordene

Når du har læst

- Hvilket af de fire blomster-digte kunne du bedst lide?
- Her er nogle andre navne på blomster: Abeblomst, bakkestjerne, bjørneklo, fruesko, følfod, løvefod, tusindblad, vibeæg. Vælg ét og
 - Lav en fantasi tegning af, hvordan du forestiller dig blomsten ser ud
 - Find evt. oplysninger om blomsten på nettet eller i en bog
 - Skriv et lille digt om blomsten

Den store krage af Eske K. Mathiesen

Før du læser

- Hvad ved du om krager – tegn og beskriv med ord?
- Find oplysninger om krager på nettet eller i en bog?
- Kender du nogen, der er jægere?
- Ved du hvilke danske dyr jægere skyder? Skriv en liste.
- Hvad bruger jægerne de dyr, der bliver skudt til?

Læs, tænk og svar

- Hvad handler teksten om?
- Lav en liste over, hvad jægeren vil bruge kragen til.
- Teksten er skrevet på rim. Find rimordene.

Når du har læst

- Hvad synes du om at læse en historie på rim?
- Synes du også at jægeren er den klogeste mand?

Bugivugi – og hans fire sønner af Egon

Mathiesen

Før du læser

- Hvad synes du selv, du er god til?
- Hvad tror du, din mor eller din far ville sige om dig, hvis nogen spurgte dem om, hvordan du var?

Læs, tænk og svar

- Hvad hedder Bugivugis fire sønner?
- Skriv en liste over, hvad de hver især er gode til?
- Hvad synes Bugivugi om sine sønner?
- Hvad tænker du om Bugivugi?

Når du har læst

- Hvilken søn ville du foretrække, hvis du skulle vælge én?
- Hvis du måtte vælge tre ting, som dine børn skulle være gode til, hvad skulle det så være?

To Molbohistorier

Før du læser

- Kender du noget til molbohistorier?
- Folk, der bor på Mols kaldes Molboer – find ud af hvor Mols ligger?
- Hvad kaldes den egn, du selv bor på?

Læs, tænk og svar

STORKEN I RUGMARKEN

- Forklar, hvad en rugmark er?
- Hvad er problemet i historien?
- Hvordan løser molboerne problemet?
- Hvad synes du om måden at løse problemet på?

HULLET

- Forklar, hvad en brønd er?

- Hvad er problemet i historien?
- Hvordan løser molboerne problemet?
- Hvad synes du om måden at løse problemet på?

Når du har læst

- Der findes mange lignende historier om molboerne – hvad synes du om den slags historier?
- Hvad får historierne dig til at mene om molboer?
- Hvilken af de to historier kunne du bedst lide – hvorfor?

Dovendyret Teddy af Carl Quist Møller

Før du læser

- Hvad ved du om dovendyr – find selv ud af mere.
- Fortæl om et sove-dyr, du selv eller nogen, du kender, har?
- Hvorfor tror du sove-dyr ofte er et dyr?

Læs, tænk og svar

- Hvad hedder hovedpersonen i historien?
- Hvem fortæller historien?
- Hvorfor vil Erna gerne have en rolig baby?
- Hvorfor bliver Erna utilfreds med sin baby?
- Genfortæl historien i tre dele: Indledning – handling – slutning. (Brug evt. billederne)

Når du har læst

- Hvad er din mening om sove-dyr?
- Digt en historie, hvor et sove-dyr fortæller om sig selv. Lav evt. en formbog

Hvad med lidt mad af Halfdan Rasmussen

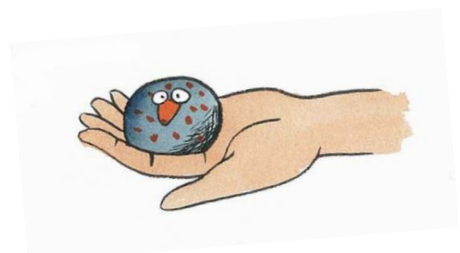
Før du læser

- Nævn nogle af de madretter, som du godt kan lide.
- Nævn nogle af de ingredienser, der kan bruges, når man laver mad.
- Har du oplevet, at det kan være svært at bestemme sig? – fortæl om det.

Læs, tænk og svar

- Hvilke personer hører vi om i teksten?
- Hvad er historiens problem?
- Hvordan ender historien?
- Læs teksten to og to – læs to linjer hver

Når du har læst

- Kan du finde ord, der rimer på dig eget navn?
- Find ord, der rimer på andre navne.
- Skriv en lille rim-tekst med navne.

Rikke

Før du læser

- Kig på de to billeder på side 155, og gør dig tanker om, hvad teksten handler om

Læs, tænk og svar

- Passede teksten til dine forestillinger?
- Hvad menes der med, at Rikke kommer hjem som "negerskorstensfejer"?

Lille grå mand

Før du læser

- Kig på de to billeder på side 156, og gør dig tanker om, hvad teksten handler om

Læs, tænk og svar

- Hvilke personer hører vi om i teksten?
- Hvad sker der i historien?
- Passede teksten til dine forestillinger?
- Hvad menes der med, at lille glad mand har nu "guldring" på?

Der er et lille ur

Før du læser

- Hvad får titlen dig til at tænke på?

Læs, tænk og svar

- Passede teksten til dine forestillinger?
- Hvad er det for et urværk, der er inde i brystet?
- Forsøg at svare på spørgsmålet i sidste linje?

Zoo-rim af Ole Sarvig

Før du læser

- Nævn nogle af de dyr, man kan se i Zoologisk Have
- Hvad ved du om flodheste, aber, isbjørne og tigre?

Læs, tænk og svar

- Hvorfor står der, at aber har arme i begge ender?
- Hvorfor står der, at der er stiger på en tiger?

Bodil og blæsten af Ib Spang Olsen

Før du læser

- Kan du lide blæsevejr?
- Hvad betyder medvind? Og hvad betyder modvind?
- Hvordan er det, når det er blæsevejr?
- Hvad kan man lege med blæsten?

Læs, tænk og svar

- Hvilke personer hører vi om i teksten?
- Hvad er Bodils opgave?
- Hvad oplever Bodil, fordi det er blæsevejr?
- Hvordan ender historien?

Når du har læst

- Hvordan kunne historien have været, hvis det i stedet for blæsevejr var regnvejr?

Den skaldede mand af Martin Jacob Strid

Før du læser

- Hvad vil det sige at være skaldet? Kender du nogen, som er skaldet?
- Hvordan ville du have det med at være skaldet?
- Har du oplevet, at du ville hjælpe nogen, og at du i stedet kom til at gøre tingene værre?

Læs, tænk og svar

- Hvad er mandens problem?
- Hvordan forsøger frisøren at løse det?
- Hvordan ender historien?
- Man kunne kalde historiens slutning for "held i uheld" – hvad menes med det?

Når du har læst

- Hvordan ville du have løst mandens problem?
- Find fejlen på side 175
- Hvordan tror du, det siden gik med mandens nye hår – skriv om det.

Det spøger af Martin Jacob Strid

Før du læser

- Fortæl om billedet på side 177?
- Hvad forestiller du dig teksten handler om?
- Hvad tror du skelettet, heksen, spøgelse og monsteret laver?

Læs, tænk og svar

- Sammenlign de tre første rim med det sidste – hvordan er de forskellige?
- Hvordan kan ordene "uhyggeligt" og "hyggeligt" passe med teksten

Når du har læst

- Hvad synes du er uhyggeligt?
- Hvad synes du er hyggeligt?
- Hvad synes du om teksten?

God fornøjelse

Pædagogisk konsulent Marianne Skovsted Pedersen

